

jévé. Ebben a beosztásában csupán egy évet szolgált. Ugyanis szolgálata-
tának elismeréseként az 5. honvéd-gyalogezred törzsébe vezényelték, és
1913. január 1-ével előléptették századossá, majd május 2-ával a 6. szá-
zad parancsnokává nevezték ki.

Az első világháború kirobbanásának ténye ezredénél - Szegeden ér-
te. Zászlóaljának 3 századával a szerb hadszíntérre vezényelték, hiá-
nyos anyagi, egészségügyi, hadtáp stb. feltöltöttséggel. A zászló-
alj személyi feltöltöttsége is hiányos volt, mert a szabadságon lévők
vagy beérkeztek, vagy nem az indulásig. Csapategysége az Osztrák-Magyar
Monarchia 2. hadseregének alárendeltségében kezdte meg frontszolgálá-
tát.

A Monarchia hadvezetése arra számított, hogy a cári Oroszország
haderejét csak vontatottan tudja a lehetséges frontszakaszokra eljut-
tatni. Éppen ezért meglepetés volt számára, hogy a mozgósítás 1914. jú-
lius 31-én bekövetkezett. Ezért Otta Nándor százados és százada, zász-
lóaljának egésze csupán két hetet töltött a déli/szerb/ fronton, mert
1914. augusztus 18-tól átszállították őket a galíciai frontra, ahol
-ugyanezen a napon- az Osztrák-Magyar Monarchia 1. /Dankl-/ és a 4.
/Auffenberg-/ hadserege megindította offenzíváját az erőfölényben le-
vő két /3. és a 8./ orosz hadsereg ellen, amely -a kezdeti sikerek
után- augusztus 26-27-én összeomlott, sőt a Gnila - Lipa vonalára
visszavont védelmet is áttörték az időközben felvonult 9. hadsereg-
gel kiegészült orosz erők.

A történelem /szűkebben a hadtörténet/ különös véletlenje, érdekes-
sége is, hogy Otta Nándor századának maradványai -miután lélekszakadva
átkeltek a Strij /Sztrij/ folyón- ugyanazon térségen, területen mene-
kültek rendezetlenül Drohobicz-on /drohobicson/ át, amelyen egykor
/1846-1848/ szeptembere között/ állomásozott a 34. sorgyalogezred III.
zászlóalja Knezić Károly százados, feleségének nagyapja parancsnoksá-
ga alatt, s látott el katonai rendészeti feladatokat /Drohobicz és Dob-
romyl térségében/.

Nemcsak a 6. század személyi állományát apasztotta meg aggasztó
mértékben az osztrák-magyar hadvezetés sikertelen, átgondolatlan, ros-
szul vezetett offenzívája, de megsebesült Otta Nándor századparancsnok
is. Miután századának fiatal orvosa és szanitécei /egészségügyi kato-
nái/ súlyos comblövést, ^{idegkénesei által} 1914. szeptember 8-án a frontkórházba szállí-
tották, ahol állapotát stabilizálták, ^{majd} az egri honvédkórházba szállí-
tották, ahol 1914. október 15-ig feküdt, illetve lábadozott.

Az az offenzíva, amelyben Otta Nándor százados megsebesült a "Lem-
bergi csata" néven került be a hadtörténelembe. Ebben a hadműveletben
négy - négy osztrák-magyar és orosz hadsereg vett részt. Mindkét rész-

ről igen magas volt az ember- és a hadianyag veszteség. Az osztrák-magyar hadseregeg embervesztesége kb. 330 000 fő volt, zömük hadifogoly, a lóállomány csaknem egyharmada veszett oda, számottevő volt a sorozatlövő fegyverek /géppuska/, a tüzérség és a gyalogsági-fegyverveszteség. Az Osztrák-Magyar Monarchia elvesztette Galícia nagy részét és Bukovina egészét. Az elvesztett területen egyetlen ellenállási góc maradt: Przemysl /Przemisl, „Pzsemisli/errődje, amelynek védereje azonban rövidesen megadta magát!

1914. október második felének a végén Otta Nándor visszatért századához és átvette annak vezényleését. Létszámban és fegyverzetben érzékelhetően megfogyatkozva, folytonos hátrálással, lehercolva és kifáradva érték el a Dukla-szorost. A galíciai ütközetek számottevő véráldozatot követeltek a VII. /temesvári/ hadtest alárendeltségébe tartozó debreceni, a békéscsabai, az aradi és a szegedi ezredek honvédeitől, a 4. hadsereg kötelékében harcoló eperjesi, ungvári, munkácsi, egri közös, a miskolci, a besztercebányai honvédezredek katonáitól, akiknek elkeseredettségét elmélyítette a hadtáp-szolgálat működésének bénultsága /a hiányos élelmezés, a mind gyakoribb lőszerhiány stb./ és a Keleti Kárpátokban korán bekövetkezett korai tél. Otta Nándor századosnak, aki átélte a kudarcba fulladt, sikertelen offenzíva minden embertelen következményét, kétségei támadtak a véres háború végkimenetelével kapcsolatban!

Úgy tűnik, a könnyűnek látszó sebesülés súlyosnak bizonyult, Vagyis-hogy szervezete nem regenerálódott eléggé, mert alig három hét múltán ismét az egri honvédkórház "lakója" lett, igen súlyos tüdőgyulladással. Gyógyulása, felépülése igencsak elhúzódott.

1914. december 20-ával át kellett vennie a szegedi /5./ gyalogezred 2. zászlóaljja pótszázadának parancsnokságát, mert a nagymérvű galíciai vérveszteség miatt minden sebtében kiképzett honvédra szüksége volt az osztrák császár és magyar királynak. Decemberi ismételt szolgálatba állítása elhamarkodott intézkedésnek bizonyult, mert alaposabb kivizsgálását követően: 1915. január 20-val Pöstyénbe utalták, ahol március elejéig gyógyították és utókezelték.

Pöstyénből hazatérve ezredénél jelentkezett szolgálatra. Mivel harc-téri szolgálatra még nem volt alkalmas Brassóba vezényelték az ott állomásozó pótzászlóalj parancsnokságára, ahol 1915. június 3-ig szolgált. Majd a marosvásárhelyi pótzászlóalhoz került raktártiszti beosztásba.

1915 szeptemberének elején egészségügyi felülvizsgálatra jelentkezett. A honvédorvosi bizottság úgy határozott, hogy Otta Nándor meggyógyult és frontszolgálatra alkalmassá vált. Eme orvosbizottsági állásfoglalás alapján nevezték ki menetszázad-parancsnokká az Adelsbergben álló-

mászó 46. pótzászlóaljhoz, ahol, 1916. február 12-ig szolgált.

Olaszország 1915. május 23-án üzent hadat az Osztrák-Magyar Monarchiának s csapatait az Isonzó-folyó mellékén vonultatta fel a Görz-i hídfő ellen. Olaszország célja az Isztriai-félsziget és Trieszt elfoglalása volt. A VII. /temesvári/ hadzestet is, benne az 5. /szegedi/ honvéd-gyalogezredet is az olasz frontra vezényelték, s részt vettek az év utolsó két "isonzói csatájában". Az utánpótlás rendszertelensége, a meleg ruházat hiányát is szenvedő honvédek derekasan helytálltak, harci moráljuk azonban jelentősen csökkent, a kiszolgáltatottság érzése egyre inkább eluralkodott a harcolókon. A mind mostohább körülmények: állandósult magashegyi fagyok, hóviharak, légáramlatok, a fűtetlen, alig fűtött kavernák /barlangok/ kikezdték mind a katonák, mind parancsnokuk egészségét. Otta Nándort különösen is, hiszen ő már "átment" egy súlyos, ki nem gyógyított tüdőgyulladásra. Marosvásárhelyen a honvédorvosi bizottság kivizsgálási eredménye ellen nem tiltakozott. Tudta, hogy a frontokon minden katonára szükség van. Fegyelmezett volt és hivatásos katonatiszt. Pedig tudta, hogy mit jelent a menetszázadparancsnoki beosztás s nem érezte magát hiánytalanul egészségesnek! A katonai egészségügyi szolgálat javasolta, hogy mentse fel a frontszolgálat alól és szállítsák azonnal kórházba. Különös szerencséjére az egri honvéd-kórházba került, majd újra Pöstyénbe, ahol gyógyultnak nyilvánították, de nem egészségesnek, frontszolgálatra még alkalmatlannak! /Nem kis aggodalmak kíséretében hagyta el századának legénységét, hiszen közülük elég sokan szorultak volna kórházi ápolásra, majd lábadozásra!/
C

1916 áprilisának végén újra Brassóba vezényelték, ahol a pótzászlóalj-segédtszti beosztását látta el. Itt léptették elő 1917. július 4-i hatállyal Őrnaggyá 12. rangszámmal. Innen került a 46. pótzászlóalj törzsébe, amely előbb Püspökladányba^{ly}, majd Gyulafehérvárott állomásozott.

Az Osztrák-Magyar Monarchia helyzete a frontokon egyre inkább kilátástalanabbá vált. a háborús vereség egyre inkább nyilvánvalóbbá vált. Ez a helyzet Otta Nándor őrnagyot újra frontszolgálatra kényszerítette. 1918 március első felében a 133. menetszázalaj élén el is indították az Isonzó-folyóhoz, a Doberdó-fennsík felé.

Dolinai Leide Richárd frontszolgálatából tudjuk, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia vezérkara dűlőre akarta vinni a délnyugati/olasz/ front közeljövőbeni sorsát. Ezért 1918. június 18-án elindította a Piavé-folyónál offenzíváját, amely azonban négy nap elteltével összeomlott. Az osztrák-magyar haderő délnyugati csoportosítása hatalmas embervesztést szenvedett. Kb. 150 000 főt veszített halottakban, hadi-

foglyokban és sebesültekben. A Piavé-folyón való átkelésnél számosan fulladtak a megáradt vízbe a szétlőtt éw elsodort kompokról, déreglyékről. A katonák, a honvédek számosabbja úszni sem tudott - főként menet felszerelésben!

A délnyugati front vezérkara június 20-án a magyar csapatokat visszarendelte a Piavé keleti partjára. A június 15-én átkelt gyalogezredek ezt megtenni már nem tudták kompok és dereglyék hiányában, s mivel lőszerjavadalmuk kimerült, szabad prédái lettek az ellenséges tüzérségnek. Nagyobb részük megadta magát.

Otta Nándor őrnagy zászlóalj-parancsnok 1918. június 17-én sebesült meg Allane di Piavé-nál, a Monte Spinoccio /a Szpinoccó hegy/ derekán, amit az olasz tüzérség veretett a támadó /rohamozó/ gyalogság előtt. Ennek következtében a támadók gyalogsági-fegyvertüzére zászlóaljának katonái jóformán válaszolni is képtelenek voltak. Arról nem is szólva, hogy növekvő hányadukat a vérhas gyötörte.

A zászlóalj-parancsnokot vállövése mentette meg a haláltól, mert már második napja gyötörte a vérhas. Feltre és Belluno szükség-kórházában ápolták őt is, mint katonáinak betegjeit is. Ezekben a kórházakban brit és francia orvosok és szakápolók is dolgoztak. /Az itáliai hadszíntérre "átdobott" angol és francia hadosztályok jól felkészült szakalegységei bőven el voltak látva gyógyszerközökkel, nemkülönben hatékony gyógyszerekkel, amelyeknek aggasztó hiányát oly' nagyban szenvedték az Osztrák-Magyar Hadsereg hadseregének katonái!

Katonai szolgálati anyakönyvében nincsenek olyan bizonyítékok, hogy mikor tért, térhetett haza, tulajdonképpen olasz hadifogságból?! Ami bizonyos, s amit szolgálai anyakönyve bizonyít, hogy 1918. augusztus 1-től neve szerepel a cs. és kir. 43. gyalogezred tiszti nyilván-tartáaában. Innen helyezték át 1918. szeptember 11-e előtt a Fehér templomban állomásozó pótzászlóalj törzsébe, ahol a hónap végéig szolgált. Feltételezhetően eddig tartott lábadozása, mert 1918. október 1-i kelettel kinevezték a 24. vadász-pótszázad parancsnokává, amely Kiskunhalason állomásozott. Ha századosként betölthetett zászlóalj-segédtszti beosztást, őrnagyként pedig mindvégig zászlóalj-parancsnokságot a délnyugati/olasz/ fronton, milyen indokokkal magyarázható vadász-pótszázad parancsnoki kinevezése? Összefügghet e tény azzal, hogy homály fedivaz ^{hazakeresét} az olasz hadifogságból és ezért bizalmatlanok voltak előljáró parancsnokai vele szemben?! 1918. október 1-ét követően Budapestre vezényelték alakulatával együtt és itt is szolgált 1919. február 9-ig. Miért vezényelték a fővárosban és milyen szolgálattal bízták ott meg, századának katonái részt vettek-e -vele együtt- a forradalmi tömegdemonstrációban? Szolgálati anyakönyve ezekre sem tartal-

maz válaszokat.

Megérdemelte-e Otta Nándor a gynúnak eme enyhe árnyalatát is? A-
 ligha! Legyen válasz erre mindaz, amit szolgálatával kiérdemelt. Magya-
 rán: Milyen "eredménnyel zárta az első világháborút?" Esküjéhez híven
 és vállat hivatása erkölcsi kötelezettségei szinta hiánytalan teljesí-
 tésével. Pedig maga is egyre inkább sejtette, majd tudta, hogy egy ago-
 nizáló, szétesésre, széthllásra ítélt, önmaga életképtelenségét sokré-
 tően bizonyító, polgárait felelőtlenül pocsékoló társadalmi és politi-
 kai rendszerért harcolt s hullatta véréét - katonáival együtt. Neki sze-
 rencsége volt, mert nem maradt ott holtteteme sem Galíciában, sem az I-
 sonzó-folyó völgyében, sem a Doberdó-fennsíkon, de Coporettónál, sem
 Tagliamentónál sem, sem a Piavé-folyó pokollá változott völgyében sem.
 Szerencsége volt, mert élvezhette a Brit és a francia orvosok és szak-
 ápolók az ellenség tisztjei iránti lovagiasságát, hivatásbeli esküjük-
 jükből fakadó kötelességérzetüket. Pedig milyen elhagyatottnak érezte
 magát. Talán először életében kívánta a halált, pedig -végre- jól is
 lakhatott, és el is jöhetett a hadifogságból. Meglepetésére: senki sem
 próbálta visszatartani. Haza akart jönni nagyon övéihez. Haza. Csakis
 haza - E g e r b e Ilonához, asszonyához, Ilonához és Im^unhez, két le-
 ánykájához, akik olyan szépek voltak, mint a csodálatos szépségű nagy-
 anyjuk: Knezic Irén Szidónia Anna /Gróber Sándorné/.

Ha katonáira gondolt, elfelhősödött mindkét szeme, hiszen többsé-
 güknek nem volt hozzá hasonló szerencsége. Pedig hogy szerettek volna
 élni?!

Az egykori -a bécsújhelyi katonai akadémián felavatott- hadnagy
 örvendezhetett volna, mert 1918. szeptember 1-i hatállyal honvéd-alez-
 redessé lépett elő. Igaz, hogy erről csak kissé későn kapott hivatalos
 értesítést. Előléptetése igaz volt akkor is, ha ezt ^{a hány} ellenforradalmi
 /"Horthy"/ rendszer megkérdőjelezte, - ~~()~~ Pedig az "ellenség
 előtt vitéz magatartásával" kiérdemelte a következő medáliákat:

- Bronz Katonai Érdemérem hadiszalagon a kardokkal /1915-ben/,
- Ezüst Katonai Érdemérem hadiékítménnyel /hadiszalagon a kardok-
 kal 1916-ban/,
- III. osztályú Katonai Érdemkereszt hadiékítménnyel /1918-ban/,
- Sebesülési Érem /két sávval, tehát kétszer érdemelte ki/,

Kiemelkedő békeidőszaki szolgálatáért:

- Katonai Jubileumi Kerest,
- 1912/13. évi Emlékkereszt,
- III. osztályú Tiszti Szolgálati Jel.

"Szerzett" még:

- Két súlyos sebesülést, amelyekből nem gyógyították ki, nem lett
 egészséges, s így ezek hozzájárultak, talán ki is váltották korai,
 1925. augusztus 21-én, 47 éves korában bekövetkezett halálát!

Minősítésében a következők olvashatók: "Komoly, kiforrott jellem, igen jó képességgel. Éles látókörű, ismereteinél fogva jelen /törzstiszti/ alkalmazásában ügyes és kiválóan alkalmazható. Különösen fáradhatatlan szorgalmával kiváló eredményt ért el. Fegyelmezett, katonás, szigorú, katonáiról pártatlanul gondoskodó. Szolgálatban és szolgálaton kívül udvarias, előzékeny, jó bajtárs. Összegyéniségénél fogva kiváló, derék törzstiszt ..."¹⁸⁸

A kitüntetések és a minősítés tükrében megállapítható, hogy katonáinak bizalmát kiváltó és élvező csapattisztté /"csapatvezérré"/ vált Otta Nándor, amit a frontokon /Galíciában és Dél-Tirolban/ tanúsított parancsnoki ténykedésével vívott s érdemelt ki!

Az Osztrák-Magyar Monarchia tényyé vált felmorzsolódása, alkotóelemeire történt szétesése megdöbbenetete, elkezerítette Otta Nándor honvéd-alezredest. A délnyugati front katonái között tapasztalta a háborúellenes, mind hangosabbá váló véleményeket, a Monarchiát elítélő, "császárgyalázó" megnyilvánulásokat, mégsem értette a nemzeti bizottságok egyre gyarapodó követeléseit, s azt sem, hogy az általuk vezetett népmozgalmak miért éppen a Magyar Népköztársaságot hozták létre?! Egyelőre abban sem volt biztos, hogy a függetlenség állandósul-e, végérvényessé válik-e? Mit kell érteni azon, hogy hazánk Európa egyik legdemokratikusabb országává vált? Némileg enyhítette szorongásait, hogy a Magyar Népköztársaság elnöke gróf Károlyi Mihály lett! Mivel nem volt járatos a mind felerősödő politikai folyamatok "természetében" /céljaiban, törekvéseiben, programjaiban, a hatalomhoz való viszonyukban stb./ úgy érezte, hogy "kicsúszik lába alól a talaj", lépései tekintetében bizonytalanná válik a jelen történéseihez való viszonyában. E gyors politikai változások bizonytalanságát csak fokozták, amit az ellentmondó vagy annak látszó pártpolitikai törekvések inkább elmélyítettek.

Megdöbbenetete az a tény is, hogy a szerb csapatok 1918 novemberében megszállták Baranya - Bácska déli részét s bevonultak Pécsre is! Ugy tűnt számára, hogy az osztrák-magyar birodalom romjain független "utódállamok" jönnek létre, természetesen hazánk területének rovására is, és méginkább az, hogy e törekvések meghatározó motívuma a birodalommal szembeni gyűlölet. /Leginkább Galíciában tapasztalta, hogy nem-magyar nemzetiségű tisztársai fenntartással éltek a magyar tisztekkel szemben, de azt nem gondolta volna, hogy valamikor is fegyverrel kerülnek egymással szembe!)

Mindezen események hatására 1919. február 9-e és március 5-e között Bánrévén szolgált határszéli különítmény parancsnokaként, majd május 1-ig Egerben a 60. dandárcsoport egyik zászlóalját "szedte rend-

be", képezte ki és tovább, egyidejűleg ellátva a dandársoport újonc-kiképző parancsnoki tisztét is.

Időközben bekövetkezett hatalomváltás: március 21-én kikiáltották a Magyarországi Tanácsköztársaságot. E tény újabb drámai döntés elé állította Otta Nándor ^{hatszáz} különítmény[?] illetőleg zászlóalj-parancsnokot és kiképző-tisztet. Milyen viszony legyen a "kommunista hatalomhoz"? Vagy ahogyan a hatalom megnevezésének "proletárhatalom" változatát is egyre gyakrabban használták? ^{Ahhoz!} Milyen legyen hát viszonya a proletárhatalomhoz?

Kínzó volt számára az a tény, hogy [?] döntenie kell!

Sürgette április 16-a és április 27-e is, a csehnán királyi csapatok 16-án, a cseh és a szlovák csapatok pedig 27-én indították intervenciójukat a Magyarországi Tanácsköztársaság ellen.

Eszébe jutott minősítése, amelyben előljáró parancsnokai katonáiról pártatlanu gondoskodott, amit elismerőleg állapítottak meg. Nem politikai nézeteik alapján gondoskodott róluk, hanem "katonáiról gondoskodott", nem aszerint, hogy ki milyen politikai nézeteket vall, képvisel!

Vissza-[?]visszatérő gyakorisággal gondolt a bécsújhelyi katonai akadémia hadtörténetet tanító tanárára, aki szerint Napóleontól, korának zseniális katonájától, hadvezéréntől, a franciák császárától, a Habsburg-Lotharingiai uralkodó ház rokonától való az a katonai intelem, hogy ha a hazát idegen haderő veszélyezteti, a katontisztnak, a katonának esküjében vállalt kötelessége a veszélyeztetett haza oltalmára sietni, tekintet nélkül arra, hogy milyen politikai erők gyakorolják a hatalmat.

Hallotta hírét annak is, hogy sok-több cs. és kir. törzstiszt, vezérkari tiszt, alantás tiszt felajánlotta szolgálatait a "kommunista-szocialista, a proletárhatalomnak"! Pl. Stromfeld Aurél, Werth Henrik Tombor Jenő stb., rokonai közül pl. dolinai Leide Richárd, akivel Egerben találkozott zászlóaljparancsnoki beosztásban, Asztalovszky Lajos, dr. Szentkatolnai /Stoklassz/ Győző ^{velj}, aki a Vörös Hadsereg főorvosa volt a Magyarországi Tanácsköztársaság Hadügyi Népbiztosságán stb./

Tanulmányai és tapasztalatai arra intették, készítették, kötelezték, hogy álljon a haza rendelkezésére, hogy álljon katonáinak élére!

Felesége és két leánykája Egerben voltak, amely város mind közelebb került a "fronthoz", hiszen a Vörös Hadsereg alakulatai egyre rendezetlenebbül vonultak vissza a cseh és a szlovák, valamint a román csapatok elől, amelyek sokszoros túlerőben voltak a magyar csapatokkal szemben. Szerettei iránt érzett felelőssége is azt diktálta, hogy álljon a haza rendelkezésére, hiszen ^{most} családja jelentette számára első

1890
189

sorban a hazát!

Otta Nándor csapatparancsnokként igen jól ismerte a délnyugati /itáliai/ fronton harcoló katonáinak véleményét a háborúról, a háborúhoz való viszonyukról, annak jelentős módosulásáról, különösen is annak második szakaszában. Nagyon sokszor robbantak ki a vélemények káromkodással, káromkodásban - előtte is, jelenlétében is. Ha meg is fedte e durvaságért katonáit, nem ítélte, nem ítéltette el háborúellenességüket! A háború testi és lelki nyomorúságot jelentett számukra, mi mind gyakrabban kibírhatatlanul! Ugyanezek a katonák - akár Bánrévén, akár Egerben találkozott velük - nyugodtabban, kiegyensúlyozottabban viselték a fegyveres szolgálatot, s amikor azt tudakolta tőlük: miért teszik ezt, a válasz a következő volt: a Duna és a Tisza a miénk, nagyrészt a miénk, az Isonzó- és a Piavé meg a taljánoké, az övék, csakis az övék, egyikhez sem volt semmi közünk, mégis mennyi jó magyar vér folyt egyikér' is, a másikér' is.¹⁸⁹

Szolgálati anyakönyvében a következő feljegyzés is megtalálható: Igazolva volt-e már? Igen! A Magyar Hadügyi Népbiztosság 16.085/el. 31.e. - 1919. sz. rendeletével. Ezt követően 1919. június 20-án megbízást kapott a 13. vörös-gyalogezred parancsnoki beosztására, amit július 19-ig látott el Putnok állomáshelyen. Dandárparancsnoka Némethy Kálmán volt cs. és kir. alezredes volt. A Magyarországi Tanácsköztársaság honvédő harcának összeomlásával az ezredparancsnok katonáit hazaengedte, maga pedig Eger felé vette útját és szeptember közepén jelentkezett az un. nemzeti hadseregnél.

Az összezsugorodott háttországban megkezdődött a rendvédelem újjászervezése, amely elsősorban abban nyilvánult meg, hogy létrejöttek a csendőrtartalék-zászlóaljak a volt cs. és kir., illetőleg a hivatásos honvédtisztekből. Létrejött a Heves vármegyei csendőrtartalék-zászlóalj parancsnoksága is, amely 1919. szeptember 26-án Otta Nándort Hevesre nevezte ki járási karhatalmi parancsnoknak, amit november 30-ig látott el.

A csendőrség országos, kerületi és az alárendelt parancsnokságai megkezdtek a volt, de 1919 utolsó negyedében "átvett és megbízott parancsnok-honvédtisztek" vizsgálatát. Ennek eredményeként Otta Nándor alezredes /noha 1918. szeptember 1-i hatállyal már előléptették ezredessé! / személyi anyagában a következő bejegyzések találhatók: "Bűnvádi vagy becsületügyi eljárás alá volt-e vonva? - Nem! - Összegyéniségénél fogva ... tisztek vezetésére alkalmas." 1919. november 30-án kinevezték a 15. csendőr-zászlóalj parancsnokává Eger állomáshelyre. Az 1920. évre vonatkozó "egyéni leírásban" az 1919-évit helyben hagyólag a következők szerepelnek: " ... alezredessé 1918. szeptember 1-én lépett elő ... nős, két leánygyermek van ... előléptetésre alka

192

mas. Az 1921. évi egyéni leírás az előléptetésre való alkalmasságát ugyancsak tartalmazza. A bejegyzéseket aláírásukkal hitelesítette Ráthy Károly ezredes kerületi parancsnok, Rákosy Gyula ezredes, a csendőrség felügyelőhelyettese, /aki megjegyezte, hogy nevezettet nem ismeri/, Kovách Sándor tábornok, a csendőrség felügyelője, aki javasolta is Otta Nándor alezredes előléptetését.

Otta Nándor alezredest megerősítették csendőrzászlóalj-parancsnoki beosztásában, amit 1920. július 15-ig látott el. Ezt követően az állandó főtiszti becsületügyi választmány tagjává nevezték ki, s ebben a minőségében szolgált 1920. november 8-ig, ugyancsak Eger állomáshellyel.

A fentiek ismeretében alig magyarázható ellentmondás, hogy 1920. szeptember 1-i hatállyal előléptették a ezredessé és áthelyezték a volt magyar királyi katonai körletparancsnokság állományába Eger állomáshellyel. /Miért "kellett" ismételten előléptetni Otta Nándort, amikor már két éve honvéd-alezredes volt?? Annak szolgálati anyakönyvében nincs nyoma, hogy csendőr-alezredessé léptették volna elő!/
(

Az 1922. évi egyéni leírása ismét csak ellentmondásos, illetőleg zavaros. Pl. 1920. november 9-től 1924. december 31-ig körlet /körzet?!, majd ddr. /dandár/ "T" /titkos/ ügykezelő /"T" irodavezető?!, illetőleg népnevelői osztályhoz "beosztva". - Ezredes 1924. szeptember 1. /80 119/tiszti 8./1924. HM rendelet./ - Tanácsnok.

Ebben az egyéni leírásban található az is, hogy az 1921. évi Rendeleti Közlöny /RK/ 50. számában Otta Nándor nyugállományú alezredes. Az 1922. évi egyéni leírást már Miskolcon készítették a 7. vegyesdandár parancsnokságán, amelyben a következők is olvashatók: " ... mint népnevelési előadó minden tekintetben igen jól megfelelt ... /a minden tekintetben minősítő jelzót a vegyesdandár parancsnoka Ludwig György ezredes áthúzta, magyarán törölte és előléptetését "Rangsorban" javasolta. Bizonyára emlékszik az Olvasó, hogy Hönig Vilmos ekkor a 7. vegyesdandár tüzérparancsnoka volt, tehát neki tudnia kellett, hogy Otta Nándor volt-e csendőr-alezredes vagy sem, mert ő családrajzában honvédtörzstisztről szól rokona rendfokozatát illetően, s azt is ismernie kellett, hogy 1918. vagy 1920. szeptember 1-i hatállyal léptették-e elő alezredessé? Azt is tudnia kellett, hogy 1921-ben nyugdíjazták-e és miért?! Vagy éppen a "békeszerződésben megállapított hadsereg és ts és tisztjeinek engedélyezett létszáma miatt minősítették nyugállományúnak?"¹⁹⁰

Az 1923. évi egyéni leírás tanácsnoknak nevezőmeg Otta Nándor nyá. alezredest, illetőleg, hogy népművelési előadó Egerben. ~~Megjegyzésüként~~ rögzíti a következőket: " ... az 1923. évi harcászati lovaglácson, vezetési gyakorlaton és harcjátékokon részt vett ... csapatszolgálatra

alkalmas ... harcászati tudása megfelelő, parancsadása világos és határozott ... arcvonalelőtti fellépése biztos ... mint népnevelési tiszt kiváló ... zászlóalj- és ezredparancsnokul megfelelő csapatszolgálat után alkalmas, kiváló törzstiszt, összegyéniségénél fogva közigazgatási vezető állásra a népnevelésnél vagy testnevelésnél kiválóan alkalmas, miértis fegyvernemétől a X. előléptetési osztályba áttétendő ... Rangsorban. /Ez utóbbi fogalom ezredesi előléptetésére utal, azonban ezt előljárói parancsnokai közül valaki egy nagy piros kérdőjellel "illette"! Ha Otta Nándor oly igen sok "hivatalra" volt kiválóan alkalmas, akkor miért kérdőjelezte meg egy ismeretlenségbe, névtelenségbe burkolódzó előljárója?! / Volt-e és milyen súlyú szerepe ebben annak, hogy 1919-ben vállalta a 13. vörös ezred parancsnokságát és a 60. vegyesdandár kiképzőtiszti megbízatását? / Helyes-e, lehet-e megfelekedezni arról, hogy 1919-ben egyedül a Vörös Hadsereg volt az egyedüli szervezett fegyveres erő, amely szembeszállt a hazai integritása ellen támadó intervenciós hadseregekkel? /

Az 1923. évi egyéni leírást 1924. január 31-i kelettel hitelesítette Köllner György ezredes, a 7. vegyesdandár vezérkeri főnöke, majd február 7-i kelettel az alakulat parancsnoka: Ludwig György ezredes, aki a következőket fűzte az egyéni leíráshoz: "Szakmájában kiváló. Gyakorlatokon kipróbálása alkalmával ezredparancsnokul is alkalmasnak minősítettük, bizonyos ideig csapatszolgálat után, mely a csapatból való hosszabb távollét után a csapatéletbe beélve és tájékozódás céljából okvetlenül megkívánható. A X. csoportba áthelyezésre is kiválóan alkalmas ... Rangsorban. /Dilemma: Ha Otta Nándort 1921 végén, szeptember 1-i hatállyal ismét előléptették alezredessé és visszahelyezték a honvédséghez, miért kellett 1924. szeptember 1-ig halogatni ezredesi előléptetését, amikor egyéni leírásai szerint kiválóan látta el különböző közigazgatási és törzstiszti, parancsnoki beosztásait?! /

A Mickolcon, a 7. vegyesdandárnál készült egyéni leírás elkerült a honvédelmi minisztériumba, ahol 1924. április 24-én véleményezték, Nagy Pál gyolgsági tábornok, a fegyvernem főparancsnoka jóváhagyta és ellátta az okmányt kézjeggyével.

Ezt követte Otta Nándor ezredesi előléptetése.

1924. április 24-e és május 28-a között érdekes, nemkülönben zavaros események történtek. Ime: "Kivonat az 1924. évi V./1-i előléptetési időszak kinevezések ügyiratból: Otta Nándor 1918. IX./1 - rangú alezredes 1923. évi minősítvénye szerint csapatvezetésre való alkalmasságát kétségtelenül nem igazolta be, ennél fogva fegyverneménél való előléptetésre ezidő szerint nem alkalmas. /Lásd az 1923. évi lovaslás után készült minősítést!/. Előléptetési beadványában foglalt vél.

ményezés szerint a X. előléptetési csoportba való áthelyezésre kiválóan alkalmas, és ezen csoportban "rangsorban" való előléptetésre alkalmas.

Ki fogalmazta meg ezt a határozatnak is beillő véleményt? Levéltári források nem árulkodnak erről! A Nagy Pál gyalogsági tábornok által aláírt okmány azonban eljutott az előléptetéseket előkészítő osztályhoz, amely a következőket záradékolta: "Mint hogy jelenlegi nevelésügyi beosztásában a X. előléptetési csoportba való áthelyezésre tartozó ezredesek számára hely nincsen, tehát különleges ismeretei alapján nem alkalmas a X. előléptetési csoportba való áthelyezésre, ennél fogva egyelőre nem alkalmas, rangfenntartás nélkül mellőzendő és egyúttal átadandó volna a népgondozókhoz, hogy a X. csoportba való alkalmasságát beigazolhassa, addig fegyverneménél marad. Csapatvezetési gyakorlatra való további bevonása nem látszik indokoltnak.

A másolat hitelül:

Budapest, 1924. május hó 28-án.

Mérky /Márkay/? s.k.

Ennyi lett a kiváló katonai vezetőből!

Erősen valószínűsíthető, hogy a fegyvernem tábornoka "kiállt" az első világháború hőse mellett. Kettejüket a katonai bürokrácia már nem tudta legyőzni. Nagy a valószínűsége annak is, hogy Nagy Pál tábornokot nem "tartotta vissza" az a tény, amely szerint Otta Nándor alezredestvállalta a 13. vörös ezred parancsnoki tisztét és a 60. vegyesdandár kiképzőtiszti megbízatását, hiszen az a haza is, amelyet védtek, amelyért harcoltak, az is a magyar haza volt.

Otta Nándor egy évig sem örülhetett ezredesi "sarzsijának", mert 1925. augusztus 21-én elhunyt, Egerben helyezték örök nyugalomra. Testileg és lelkiileg is szenvedett annyit, hogy megérdemelten pihenje ki szolgálata okozta fáradozásait. Mindössze 47 éves volt az első nagy háború kései áldozata.

+

10. Knezió Irén Szidónia Anna /Gróber Sándorné/ már nem írhatta be imakönyvébe: "Az én Kedves Kis Fijam Született augusztus 7 kén 1882 ben a Szent Keresztség által a Szilárd nevet kapta. Nagyon rövid életet élt. Talán halálom oka is volt."

Szilárd volt a Gróber Sándor - Knezió Irén-ág utolsó, 10. gyermeke.

A házaspár "második" Szilárdkája 1882. augusztus 7-én jött volna a világra. Dobrovits Mária -Knezió Károly Lajos honvéd tábornok úkunokája- nagyanyjától: Gróber Ilona Olga Erzsébettől /Otta Nándornétól/ tudta meg, hogy a 10. gyermek, az ő öccse holtan született, hogy ez a szülés okozta dédanyjának a halálát is, amely augusztus 14-én következett be /1882-ben/.

21. kép

Gróber Sándor és Knezić Irén házasságának nyughelye és síremléke az egri minoriták templomában

Gróber Ilona Olga Erzsébetnek, Dobrovits Mária nagyanyjának igaza lehetett abban, hogy öccse, szüleinek 10. gyermeke holtan született, s hogy dédanyjának már nem volt elég ereje a kisdéd kihordásához, világrahozatalához. Knezić Irén házasságkötésének évében 18 éves volt. Első /fiú/gyermeke születésekor éppenhogy betöltötte 19. életévét. 1866 szeptembere és 1882 augusztusa között, 16 év /?/ alatt tíz /10/ gyermeket szült. Ha ehhez gondolatban hozzáadjuk a gyermekek fogantatásától a szülésig eltelt kilenc-kilenc hónapokat, szervezetének regenerációjára alig-alig állt rendelkezésére fél-fél év, amely idő alatt is szoptatnia kellett kicsinyeit. Mindez tiszteletreméltó megterhelést rótt szervezetére. Igaz, a vértanú honvéd tábornok leszármazottai igen-igen szerették a gyerekeket, gyermekeiket, különösen is, ha azok igen szépek és "jó kötésűek" voltak. /Lásd Gróber Évát! Bitskey Aladárral kötött esküvője után./

Gróber Sándor - Irén Szidónia Anna férje- csaknem 18 évvel élte túl szeretett felesége elvesztését, amikor is férfokora delén volt. Még nem töltötte be 45. életévét. Nem nősült meg, nem kötötte életét egy másik asszonyhoz. Ezzel ajándékozta meg szép feleségét és teremtette meg a hűség követendő példáját gyermekeinek, viselve özvegységét 18 évig!

Gyermek- és családszeretet

Gróber /II./ Ferenc és Pillesz Lujza házasságából
10 gyermek,

Gróber József és Knezić Olga házasságából
14 fiú és leány,

Gróber Sándor és Knezić Irén szép frigyéből
10 gyermek született.

Összesen 34 ember.

Mindebből felnőtt 13 fiú és 12 leány. Felnőtté válása előtt elhunyt 4 fiú és 5 leány. Tehát 25-en alapíthattak volna családot. Ezt azonban csak 8 férfi és 10 leány tehetette s tette. 5 férfi agglegényként hunyt el, két nő nem szült gyermeket. Az egyenes ági leszármazottak tölt mint fele nemzett s szült gyermeket. Jutalmul lettek unokáik, déd- és úkunokáik, akikről a mindenkori felnöttek példásan gondoskodtak. Megtervezték -körülményeiktől függően- jövőjüket, amely jövőben meghatározott szerepet töltött be a munka, az értelmes munka, lett légyen az alkotó, alkotó szellemi, teremtő fizikai, és a kettő ötvözete, de min-

denképpen emberhez méltó hasznót = értéket teremtő tevékenység. Ha az osztrák császár és magyar király, netán a "legfelsőbb hadúr" a harc-
térre rendelte őket, bebizonyították, hogy nem gyilkosságra születtek,
s katonáikról pártatlanul, elfogultság nélkül igyekeztek gondoskodni,
lehetőségeiktől mértén törekedtek megóvni őket az értelmetlen pusztu-
lástól. Volt közöttük -nem egy- olyan magas rangfokozatú, aki inkább
elhagyta szolgálatát -nyugdíjazását kérve-, hogy ne piszkítsa be se'
lekiismeretét, se' kezét embervérrel számára értelmetlen háborúban.

Így vállaltak közösséget egykori elődjük katonafilozófiájával!

Nem példaadó-e e két: a Knezić és a Gróber család és leszármazot-
tai valamennyiének életútja? A válasz egyértelmű igenjéhez aligha fér-
het kétség! S ha ez az igen valóban az ami, akkor a jelenben élők ma-
radhatatlan erkölcsi kötelezettsége a leszármazottak életútja értékei-
nek felelevenítése, mélyebb és részletes megismerése, megőrzése és
ápolása magukban, bensőjükben. Nemes tulajdonságaiknak lehetséges kö-
vetése, hogy biztosabbak lehessenek a jelen értékeinek felismerésében,
megerősítésében, s talán jövőnk érthetőbb kontúrjainak megrajzolásá-
ban is!

+

A vértanú tábornok emlékének hűséges ápolója és ükunokája, ^{Dobrovits Mária} dédanya-
ja: Knezić Irén Szidónia Anna értékes rekvizitumainak őrzője a követke-
zőkre hívta fel figyelmemet:

- Knezić Irén imakönyvének tanúsága szerint, gyermekei örökölték
ük-, déd-, nagy- és szüleik utó/kereszt/ neveit. Kálló Erzsébetét, Gró-
ber Ferenc és József, Kapitány Katalin, Knezić Olga Augustza Erzsébet,
Knezić Károly Lajos utóneveit. Különösség talán az, hogy Kapitány-Bom-
bin keresztnevét egyetlen leszármazott sem viselte. E tény talán az-
zal indokolható, hogy Knezić Károlyon és feleségén: Kapitány Katalinon
kívül igen kevesen ismerték, s hogy 1849 nyarán hunyt el pestisben.

- Gróber Sándor és Knezić Irén az egeri ^{minoriták} templomában
van eltemetve. Síremlékük figyelmet érdemlő.

- Asztalossy Márta 1926-ban született Egerben és 1947-ben hunyt el
Egerben helyezték örök nyugalomra.

- Birtokában van a Győr vármegyei 1848-49-es Honvédegylet által
adományozott díszes okirat, amelyben Knezić Károly tábornok vértanúsá-
gának 30. évfordulója alkalmából együttérzésükről biztosítják két leá-
nyát: Irént és Olgát.

Dobrovits Mária, aki kegyeletes hűséggel ápolta ükapja emlékét

2002. május 22-én

hunyt el Egerben, s ott is helyezték örök nyugalomra!

Száll az ének szájról szájra
/A leszármazottak hagyományozta történetek/

A jegygyűrű

A korai egri kutató Breznay Imre a következőket írta az Egri Népi Újság 1922. évi 227. számában: "... Hűséges felesége, aki otthon szorgalmasan gazdálkodott csak kétszer látta táborba szállása után. Először 1849. március 26-án, mikor Mezőkövesd mellett táborozott, kereste fel felesége két kis leányával, másodsor és utóljára pedig Pesten június utolsó napjaiban...".

Leiningen-Westerburg Károly, aki a III., Knezić Károly vezényelte Hadtest egyi hadosztályának parancsnoka volt, s aki nem "viselkedett" minden esetben korrekt magatartással parancsnokával szemben /féltékeny volt parancsnokára/ "rövid napi jegyzetei"-ben 1849. június 9-én a következőket írta: "Tábornokné",¹⁹⁰ aki nem volt más, mint Kapitány Katalin, és aki ezekben a napokban látogatta meg férjét - a peredi csata előtt. És, mintha parancsnokság felől mulatozás, muzsika-szófoszlányok hozott volna a szél - jegyzi meg némi élccel a hadosztályparancsnok. /köz tudott, hogy Knezić Károly nem volt "egy mulatósfajta katonaegyéniség. S annál fegyelmezettebb parancsnok volt, hogy sorsdöntő ütközet előtt mulatságot tűrjön meg közvetlen közelében."/ Leiningen-Westerburg Károly rövid és szaggatott lejegyzését aligha fogadhatjuk el valósnak!

Schweidel József, ugyancsak az aradi várban bebörtönzött tábornok naplójában arra emlékezett, hogy 1849. szeptember 7-én Knezić Károlyt felesége meglátogatta. E tényt erősítette meg Katalin asszony is, aki szerint ez alkalommal hozta el Kapitány Katalin "nagy ügyességgel" a férje viselte jegygyűrűt, a II. osztályú Érdemjelet és néhány személyes tárgyat.

Breznay Imre szerint az 1920-as évek elején a jegygyűrű a Gróber cs család tulajdonában volt - Egerben. Talán innen került a Szombathelyen élő leszármazottakhoz. Katalin asszony szerint a szombathelyi leszármazottak tulajdonában valóban volt a gyűrű, mégpedig kettő is, de egyik sem volt a vértanú tábornok jegygyűrűje!. Szerinte a jegygyűrű Gróber Géza /Gróber József és Knezić Olga Augusztia Erzsébet gyermekére/ Klárára hagyta. Klára /dr. Rácz Tiborné/ pedig fiának ajándékozta, aki az Egyesült Államokban telepedett le s nagy valószínűséggel a jegygyűrű is ott állapodott meg.

Dr. Kapor Elemés -ugyancsak egri kutatója Knezić Károly Lajos tábornoknak- találkozott Gróber Leona Erzsébet Máriával, Gróber Sándor és Knezić Irén Szidónia Anna leányával, akinél látta a jegygyűrűt, amit meg is írt a Heves Megyei Népi Újság 1974. október 4-i számában "A tábornok, aki nem írt levelet" címmel. A jegygyűrűbe bele volt vésve az el-

jegyzés napja: 1842. július 14. Ez a kegyeletes relikvia Gróber Leona halála után, 1975.. március 29-ét követően kerülhetett az ismeretlen valakihez, remélhetőleg leszármazotthoz!

Kapitány Katalin halála

Breznay Imre -az Egri Népújság már hivatkozott számában a következőket is írta-: "... A családtól úgy értesültem, szegény asszony, mikor meghallotta urának gyászos hírét, összeesett és meghalt szívszélhűdésben. Utódai szerint a családnak nemrég meglévő /Csíky Sándor u. 23. sz./ házában pincéjében történt volna váratlan halála ...". Lám-lám! A családban is élt a legenda! /Nem sokkal az asszony halála után 60-65 évvel!/ - S a pincében sem volt egyetlen hozzátartozó sem, mint ahogyan 1853. május 31-én sem - Poroszlón!

Olga bosszúja

Az aradi vértanú idősebbik leánya: Knezic Olga Augusztá Erzsébet már túl volt a serdülés életkori szakaszán, amikor ez az eset megtörtént. Iskolája, az egri leánygimnázium készült Ausztria császáranak, a magyarok királyának, I. Ferenc Józsefnek születés/ünnep névnapjának megünneplésére. /Hogy melyikre? Katalin asszony már nem emlékezett pontosan!/ Olga Erzsébet már otthon törte a fejét, hogyan maradjon távol az ünnepségről, hiszen sem teste, sem lelke nem kívánta, hogy édesapja gyilkosának ünneplésén jelen legyen. Bement az iskolába - ennyire fegyelmezett volt. Akkor -a tanuló padokban voltak a tintásüvegek, besüllyesztve a pad gerincének a közepébe- azonnal jött a felismerés, két-három üveg tintát locsolt blúzára, szoknyájára. Tanárnői nem is engedték részvételét az ünnepségen, mert felismerték Olga Erzsébet tettenek indítékait. Ők is igencsak megnyugodtak, noha szívükkel egy kicsit elmosolyodtak, mert hogyan is ömlik felfelé a tinta?! /Ez utóbbi kérdést -jóval később- Olga Erzsébet tanárnője mondta el tanítványainak. /Turkovich tanárnő, aki rokona is volt a két Knezic leánynak!/
Ki volt az Áruló?!

Iren Szidónia Anna /Gróber Sándorné/ egyik fia /Katalin asszony emlékezete szerint talán Jenő, aki nagyon bátor és talpraesett volt./ elhatározta, hogy nagyapjának fivérét meglátogatja Bécsben. Azt a Knezic Jánost, aki ugyan letette az esküt az áprilisi törvényekre, de mégis átpártolt a császári csapatokhoz s ezzel megszegte esküjét. Buda visszafoglalását -1849. május 21-ét- megelőző napokban Knezic tábornok megtudta, hogy fivére a várvédők seregének a tisztje. Mindent megtett azért, hogy fivérének ne legyen semmi bántódása, nem akart fivérének sem közvetlenül, sem közvetve gyilkosa lenni. Egy császári tábornok -aki ugyancsak horvát származású volt- feleségének segítségével a